

Samenlevingsopbouw Brussel: wat en hoe ?

Onze missie en opdracht in Brussel

„Ieder mens heeft het recht een menswaardig leven te leiden.“
Mensen hebben recht op werk, sociale bescherming, behoorlijke huisvesting, een gezond leefmilieu, op culturele en maatschappelijke ontplooiing. Wie verstoken blijft van deze basisrechten, is maatschappelijk kwetsbaar. Voor hem of haar dreigt sociale uitsluiting.

Het opbouwwerk biedt deskundige en onafhankelijke ondersteuning aan groepen van mensen, opdat zij hun basisrechten kunnen uitoefenen. Opbouwwerkers hebben vooral oog voor mensen die kampen met maatschappelijke achterstelling en uitsluiting. Ze werken aan waarneembare oplossingen voor gemeenschappelijke problemen met uitdrukkelijke participatie van de mensen zelf. Dat wat de mensen zelf weten en kunnen is het vertrekpunt. Opbouwwerkers mobiliseren alle nuttige, sociale krachten. Het opbouwwerk draagt bij tot een leefbare en duurzame samenleving.

Vertrekkende van deze missie focust Samenlevingsopbouw Brussel zich op twee kernopdrachten :

Politieke kernopdracht

Bij het zoeken naar oplossingen voor collectieve problemen doet het opbouwwerk een beroep op de medewerking van overheden, sociale organisaties en bewegingen, media en publieke opinie. Het opbouwwerk is steeds op zoek naar vormen van actieve participatie bij het optreden van het beleid. Mensen moeten iets te zeggen krijgen als beleids mensen beslissingen – voor hen, over hen – nemen (participatief gecorrigeerd beleid). De uitkomst moet zijn dat die bestuurders meer, sneller en beter inspelen op de behoeften van de mensen en een sociaal gecorrigeerd beleid doorvoeren.

Agogische kernopdracht

Opbouwwerkers leveren ondersteuning om deze mensen samen te brengen en zich gemeenschappelijk stap voor stap te organiseren (maatschappelijke participatie). Het vertrekpunt is de ervaringsdeskundigheid van maatschappelijk kwetsbare groepen en de vaak verborgen competenties en talenten. Doel is dat deze groepen hun stem ook aan het beleid laten horen en dat ze zelf antwoorden op hun vragen geven (beleids participatie). Opbouwwerkers werken niet voor, maar mét de mensen.

Samenlevingsopbouw Brussel zet in het dagelijks doen enkele werkingsprincipes voorop:

Participatie

Participatief werken is een kernbegrip voor opbouwwerkers. Bij iedere stap die gezet wordt, is er nagedacht of de doelgroep voldoende is betrokken en op welke manier we dit het best kunnen doen. Het opbouwwerk neemt de problemen en behoeften van maatschappelijk kwetsbare groepen ernstig en werkt emancipatorisch en empowerend : hoe kunnen deze groepen hun vaardigheden voor zichzelf en anderen benutten, hoe kunnen ze zich organiseren, hoe kunnen ze actief betrokken zijn en blijven en dit zowel maatschappelijk als beleidsmatig. Ook principieel geloven we in een maakbare samenleving waaraan iedereen kan deelnemen en gelijke kansen kan verwerven.

Innovatie

Het opbouwwerk vervult ook een laboratoriumfunctie. Opbouwwerkers kaarten samen met de ondersteunde groepen nieuwe sociale kwesties aan. Ze zetten samen de schouders onder aangepaste en vernieuwende antwoorden. Daarbij worden ook andere partners ingeschakeld. Door hun kennis, inzichten en ervaringen doelgericht te benutten en te bundelen, werken ze mee aan oplossingen. Het opbouwwerk kan zodoende een gangmaker zijn van nieuwe vormen van samenwerking tussen groepen van mensen, diensten, organisaties en bewegingen.

Duurzaamheid

Concrete initiatieven en activiteiten van het opbouwwerk kunnen een voorbeeld zijn en inspiratie bieden aan andere doelgroepen. Maar het opbouwwerk dient zich ook aan als een onderhandelingspartner die probeert duurzame veranderingen te bewerkstelligen. Daarom streven de opbouwwerkers naar allianties met andere organisaties en instanties om die veranderingen op de politieke agenda te krijgen. Daarom dringt het opbouwwerk er bij het beleid op aan om de oplossingen om te zetten in structurele maatregelen.

De eigenheid van opbouwwerk in Brussel

De eigenheid van een organisatie wordt in niet geringe mate ingekleurd door het antwoord op de vraag waarmee men bezig is. We hebben ervaren dat het antwoord in ons geval wel eens aanleiding geeft tot spanningen en voor de buitenwereld zelfs tot misverstanden en verkeerde verwachtingen kan leiden. Daarom hebben we onze eigenheid nog eens samengevat in een viertal duidelijke stellingen.

Opbouwwerk is groepswerk

Opbouwwerk ondersteunt groepen rond problemen waar deze groepen collectieve ervaringen mee hebben. Nochtans moeten opbouwwerkers zich inlaten met individuele dossiers en soms tijd steken in bijvoorbeeld huisbezoeken. Mensen hopen zo vlug mogelijk een oplossing te vinden voor hun eigen moeilijkheden. Het besef dat ook anderen met die moeilijkheden af te rekenen krijgen groeit niet automatisch. Spanningen ontstaan bij de vraag hoe ver opbouwwerkers kunnen gaan in individuele hulpverlening als noodzakelijke voorwaarde voor meer groepsgerichte activiteiten. Afstemming van de sectoren van het individueel maatschappelijk werk en het opbouwwerk is aangewezen.

Opbouwwerk coördineert netwerken in functie van bewonersondersteuning

Opbouwwerkers werken rechtstreeks met hun doelpubliek. De vraag naar samenwerking tussen organisaties, netwerkvorming, neemt toe omdat het een criterium wordt dat over subsidies beslist. Van opbouwwerkers wordt verwacht dat ze organisaties gaan coördineren of dat ze er tussen gaan bemiddelen. De rechtstreekse relatie van opbouwwerkers met hun doelpubliek komt hiermee onder druk te staan. Coördinatie en netwerking is aangewezen voor zover het de doelen dient die men doorheen de projectwerking beoogt te bereiken.

Opbouwwerk stelt zich onafhankelijk op tegenover beleid

Opbouwwerk staat op zijn onafhankelijkheid ten aanzien van lokale overheden. Opbouwwerk is geen verlengstuk van beleid, geen agentschap dat een bepaalde politiek bij burgers verkoopt of dat aftast tot op welke hoogte die politiek verkoopbaar is. Meer en meer doen overheden beroep op opbouwwerkers om processen van bewonersinspraak te begeleiden of om te bemiddelen in belangenconflicten. Opbouwwerk-instellingen zijn dan een soort advies-of expertisebureau's die op een neutrale manier hun waar aanbieden. Opbouwwerkers dreigen hierdoor herleid te worden tot technisch deskundigen, tot louter begeleiders van inspraakprocessen. Opbouwwerk is meer dan dat. De opbouwwerker zet zijn deskundigheid in met het oog op meer solidariteit en rechtvaardigheid in de samenleving. Dit sluit samenwerking met overheden niet a priori uit, maar die samenwerking vertrekt steeds

vanuit een autonome positie. Alleen zo kan het opbouwwerk zijn agogische en politieke kernopdrachten waar maken.

Opbouwwerk stelt zich partijdig op

De eis tot autonomie van het opbouwwerk is ook ingegeven door zijn partijdige opstelling. Dit mag contradictorisch lijken, maar dat is het niet. In het spanningsveld tussen beleid en burger trekt het opbouwwerk vanuit een bottum-up benadering de kaart van de burger. Deze partijdigheid heeft minder te maken met achterdocht, dan wel met de vaststelling van een democratisch deficiet in de representatiedemocratie. Sommige groepen zijn meer vertegenwoordigd dan andere. Naar sommige groepen wordt meer geluisterd dan naar andere. Niet iedereen beschikt over de mogelijkheid of de middelen om zijn belangen politiek te vertalen. Dit brengt ons tot een tweede vorm van partijdigheid. Eerder dan het spanningsveld tussen burger en beleid te verabsoluteren moet het opbouwwerk oog hebben voor het spanningsveld tussen burgers onderling. Belangentegenstellingen zijn constitutief voor het samenleven en dwingen opbouwwerk tot keuzes en stellingname. Opbouwwerk ondersteunt die groepen die zich in het uitoefenen van hun „recht op de stad” bedreigd weten.

